

Työohje: ADHD oirekartoitus Miepä-hoitajan vastaanotolla

Vastuualue: Mielensterveys- ja päihdepalvelut

Erikoisala/Palvelualue/Yksikkö: Mielensterveys- ja päihdepalvelut

Hyväksyjä: Johanna Suvanto ja Maarit Kinnunen

Päivitysvastuu: Ylihoitaja

Laatija: Sami Hakkarainen, Hanna Lappalainen, Riitta Oinonen, Teija Pyykkö, Annukka Varis

Hyväksytty: 06.11.2023

Voimassa: 06.11.2024

Neuropsykiatrisin oirein oireileva asiakas Miepä- palveluissa

Neuropsykiatrisin oirein oireileva asiakas ohjautuu diagnostiseen arvioon Mielensterveys- ja päihdepalveluihin perusterveydenhuollosta huolellisen alkukartoituksen jälkeen, kun asiakkaan oireet viittaavat ADHD:en.

Neuropsykiatrista arviota tehdessä asiakkaan psyykkisen tilanteen tulee olla vakaa. Asiakkaan psyykkisen hoidon tilanne on selvitettävä ja tarvittaessa tehostettava hoitoa psyykkisen tilanteen vakauttamiseksi ennen neuropsykiatrista tutkimusta.

Oireita arvioidessa on selvitettävä

- oireiden mahdolliset juurisyyt
- oireiden esiintyminen lapsuudessa
 - oireiden esiintyminen alle 12-vuotiaana ei automaattisesti tarkoita ADHD:n diagnoosia
- selittyvätkö oireet joillakin muilla sairauksilla tai häiriöillä
- ASRS lomaketta voidaan käyttää arvioimaan ADHD:n oirekuvan täyttymistä. Lomakkeen löydät alla olevan linkin kautta kirjautumalla sivustolle omilla tunnuksillasi

[Ammattilaisille | Mielensterveystalo.fi](#)

Miepä-hoitajan vastaanotto

Miepä-hoitajan vastaanotolla tehdään kartoitusta yhdessä asiakkaan kanssa keskusteluiden ja selvittelyiden kautta.

- Asiakkaan oireiden selvittäminen
 - miten kauan oireita on ollut
 - miten ne vaikuttavat asiakkaan elämään, työhön tai opintoihin

- onko oireita ollut läpi elämän useilla eri elämänaalueilla (opiskelu, työ, ihmissuhteet, arjesta selviytyminen)
 - aiheuttaako tarkkaavuuden ja keskittymisen sekä yliaktiivisuuden ja impulsiivisuuden oireet merkittävää haittaa
 - mahdolliset elämäntilanteen kuormitus- ja stressitekijät
- Psykkisen voinnin selvittäminen:
- BDI ja PHQ-9 kyselyä masennuksen arvioimiseksi
 - MDQ kyselyä kaksisuuntaisen mielialahäiriön arvioimiseksi
 - GAD7 tai BAI kyselyä ahdistuneisuuden arvioimiseksi
 - OASIS kyselyä ahdistuksen ja pelkojen arvioimiseksi
 - tai voidaan ohjata asiakasta Terapianavigaattorin käyttöön
[Terapianavigaattori](#)

Oirekyselyt sekä tulkintaohjeet löydät Mielenterveystalon ammattilaisosioon kirjautumalla

[Ammattilaisille | Mielenterveystalo.fi](#)

- Mahdollisten sairauksien selvittäminen
- unettomuus
[Työn tueksi elintapaohjaukseen \(sharepoint.com\)](#)
 - uniapnea
[Uniapnea-asiakkaan hoito- ja palveluketju - Siun sote palveluketjut](#)
 - muut unihäiriöt
 - keliakia
 - sairauksien hoito
- Lääkitys ja lääkitysten käyttö
- Onko käyttänyt määrättyjä lääkkeitä ohjeen mukaan (mm. psykoosilääkkeet).
 - Onko käyttänyt tarvittavia lääkkeitä ja miten? Luontaistuotteet?
- Mahdollisten pään vammojen selvittäminen
- Jos näiden pohjalta herää epäily ADHD diagnoosista
- Konsultoi Miepä-lääkärinä mm. tarvittavista laboriokokeista
 - Laboriokokeet otetaan oireiden muiden syiden pois sulkemiseksi, jos edellisistä kokeista on yli vuosi:
 - PVK, TSH, T4V, fB-Gluk, ALAT, GT, CDT, sekä virtsan huumausaineseula pikaseulana, tarvittaessa Miepä-lääkärin määräämänä (U-huumO)
 - ohjaa asiakasta laboriokokeisiin menemisestä ja ajanvarauksesta
 - varaa tarvittaessa pidempi aika alkukartoitusta varten
- Päihteidenkäytön selvittäminen

- asiakkaan kohtaaminen ja päihteiden käytön puheeksi ottaminen
- Audit lomake
- Puheeksi ottamisen ja päihteiden käytön arvioimisen työkaluja sekä toimintaohjeita eri tilanteissa löydät
[Ehkäisevän päihdetyön hoito- ja palveluketju - Siun sote palveluketjut](#)
- Lähisuhdeväkivalta
 - Asiakkaan kohtaaminen ja asian puheeksi ottaminen ovat tärkeässä roolissa
 - Lähisuhdeväkivallan kartoittamisen apuvälineenä voit käyttää THL suodatinkysymyskaavaketta, joka ohjaa jatkotoiminnassa

[THL laheisvakivalta suodatin kartoituslomake A4.indd](#)
 - Suodatinkysymysten ohjatessa järjestämään jatkotoimia lähisuhdeväkivallan vuoksi, löydät alla olevan linkin kautta Siun Soten hyvinvointialueen ohjeistusta toiminnasta

[Siunsote hyvinvointialue TYÖOHJE lähisuhdeväkivallan](#)
- Miepä-lääkärin konsultointi
 - tehdään aina jatkosuunnitelman laatimiseksi
 - arvioidaan, tarvitaanko psykologin tarkempia tutkimuksia (vaativampi erotusdiagnostiikka tai kognitiivinen tutkimus)
 - arvioidaan, tarvitaanko vanhempien haastattelua
 - arvioidaan, tehdäänkö DIVA-tutkimus
 - arvioidaan, onko tarvetta erikoissairaanhoidon lähettämiseksi (maininta hoidonpöytäkirjasta)
- Tarvittaessa tutkimusten jatkuessa ohjaa asiakasta tilaamaan alla olevat asiakirjat Siun Soten ohjeistuksen mukaisesti [Asiakirjojen kopiot - siunsote.fi](#)
 - neuvolan, kasvatus- tai perheneuvolan tiedot
 - lastenneurologian tai -psykiatrian tiedot
 - koulu- tai opiskeluterveydenhuollon tiedot
 - psykologin tutkimustiedot.
- Kerro asiakkaalle, että mikäli asiakas ei toimita tarvittavia asiakirjoja kahden (2) kuukauden sisällä, ADHD tutkimukset päättyvät.
- DIVA 5 tutkimuksen tekeminen tarvittaessa:
 - tulosten kirjaus HOIPSY-lehdelle auki kirjattuna
- Omaisen haastattelu
 - omainen, joka on lapsuudesta lähtien tuntenut asiakkaan (esim. äiti, isä, sisarus)
 - DIVA 5 tutkimuksen runkoa apuna käyttäen pääasiat haastatellen
 - Haastattelun kirjaus HOI-PSY lehdelle
- Diagnosointi

- Miepä-lääkärin vastaanotolle ajanvaraus
- RR-mittaukset ennen mahdollista lääkitysaloitusta
- Lääkitysseuranta [ADHD \(aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö\) \(kaypahoito.fi\)](#)
 - toimiiko/auttaako lääkitys:
 - onko lääke käytössä
 - käyttääkö lääkitystä ohjeen mukaisesti
 - päivittäinen käyttö useamman viikon ajan
 - ASRS lomake apuna oireiden seurannassa
 - oirekyselyä apuna käyttäen [TARKKAAVUUS-YLIAKTIIVISUUS-OIRELISTA \(kaypahoito.fi\)](#)
 - sivuvaikutukset
 - [ADHD \(aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö\) \(kaypahoito.fi\)](#)
 - tarvittaessa Miepä-lääkärin konsultointi